7 Αυγούστου 2026

Καλλίνικος ο Αγιορείτης· ο Ησυχαστής

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

Καλλίνικος ο Αγιορείτης, ο Ησυχαστής.

Του Παναγιώτη Ηλιοπούλου, Καθηγητού-Συγγραφέως

Το ευώδες αυτό άνθος της Αθωνικής ερήμου, ανήκει στις μεγάλες μορφές του σύγχρονου Αγιορείτικου μοναχισμού. Οι ένσαρκοι αυτοί άγγελοι, με την οσιακή βιωτή τους, μετέφεραν με πιστότητα ως τις ημέρες μας, όλο το απόμακρο και απόκοσμο μυστικό μεγαλείο του Ανατολικού Ορθόδοξου Ησυχασμού. Ησυχασμός είναι τρόπος ζωής υψηλής πνευματικότητας Ορθόδοξου μοναστικού βίου, ώστε να καταστεί η ψυχή του ασκούμενου μοναχού πηγή ακτίστου φωτός, πεπληρωμένο από τη χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Ο π. Καλλίνικος ο Κατουνακιώτης γαντζωμένος για πενήντα πέντε χρόνια στον απαραμύθητο βράχο των Κατουνακίων του Άθωνα, ανέβηκε πνευματικά σε ύψη δυσθεώρητα, και στάθηκε εκεί μετέωρος, κυριολεκτικά μεταξύ ουρανού και γης.

Έγινε πολύ γνωστός για την αρετή του και την κατά Θεόν σοφία του. Θεωρείται ως ο τελευταίος νηπτικός ησυχαστής του Αγίου Όρους.
Ο Κωνσταντίνος Θειάσπρης (αυτό ήταν το όνομα του π. Καλλινίκου) γεννήθηκε το 1853 στην Αθήνα από ευσεβείς γονείς, που προήρχοντο από καπεταναίους του 1821. Ο Κωνσταντίνος ήταν ζωηρό και έξυπνο παιδί, με ιδιαίτερη αγάπη για την Εκκλησία και τα χριστιανικά βιβλία μέσα από την μελέτη των οποίων γνώρισε τη θαυμαστή ζωή των ασκητών της ερήμου του Άθωνα.
Μια ημέρα του 1875 ο Κωνσταντίνος (22 ετών) κατεβαίνει στον Πειραιά και ερευνώντας τα καράβια βρήκε κάποιο που έφευγε για το Άγιο Όρος. Παρακάλεσε

τον καπετάνιο να τον πάρει και του δήλωσε ότι θα τον βοηθούσε σε ότι μπορούσε. Ο καπετάνιος τον συμπάθησε και τον πήρε.

Έτσι το όνειρο άρχισε να γίνεται πραγματικότητα. Το καΐκι είχε σκοπό την Ι. Μ. Ιβήρων και κράτησε αρκετές ημέρες. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, με τη σκέψη του, άλλοτε οραματιζόταν τον πολυπόθητο Άθωνα και άλλοτε δεχόταν επιθέσεις λογισμών αμφιβόλων, με τον αποχωρισμό των οικείων και φίλων του.

Όλα αυτά όμως διαλύθηκαν σαν καπνός όταν αντίκρισε τον Άθωνα με τα διάσπαρτα μοναστήρια, σκήτες και κελλιά μέσα στο καταπράσινο αγιορείτικο τοπίο. Το καράβι προσάραξε στην Ι. Μ. Ιβήρων. Χαιρέτησε τον καπετάνιο και με γοργό βήμα έσπευσε στο μοναστήρι. Προσκύνησε με συγκίνηση την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Πορταΐτισσας, που είχε διαβάσει στα βιβλία, και την παρακάλεσε για προστασία και για πού έπρεπε να κατευθυνθεί. Πήρε πληροφορίες για την έρημο των Κατουνακίων και έφθασε εκεί ύστερα από πεζοπορία αρκετών ωρών.

Αναζητώντας ο νεαρός λάτρης της ασκητικής ζωής, έναν ενάρετο γέροντα, βρήκε τον εκλεκτό ησυχαστή π. Δανιήλ.

Ο γέρο Δανιήλ δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ο καλομαθημένος αυτός νέος, με την Αθηναϊκή ανατροφή, θα άντεχε την σκληρή ζωή της ερήμου.

Ύστερα από προσευχή δέχθηκε να τον κρατήσει ως δόκιμο.

Από τον γέροντά του διδάχθηκε την ξυλογλυπτική ως εργόχειρο.

Η όλη διαγωγή του νεαρού δοκίμου έδωσε το δικαίωμα στον γέροντα Δανιήλ να τον κείρει μοναχό με το όνομα Καλλίνικος. Προαισθανόμενος ο γέροντας Δανιήλ την αναχώρησή του εκ του ματαίου αυτού κόσμου δεν είχε την παραμικρή αμφιβολία να εμπιστευθεί την πλούσια ησυχαστική του πείρα στους ώμους του π. Καλλίνικου.

Ο π. Καλλίνικος όσο καιρό εμυείτο στα μυστικά της νοερής προσευχής και του θεωρητικού βίου, αισθανόταν θέρμη εσωτερική, ιερό δέος και βαθιά συγκίνηση. Ο γέροντας Δανιήλ ικανοποιημένος από τον υποτακτικό του, εδέετο στον Κύριο «νυν απολύεις τον δούλον σου Δέσποτα κατά το ρήμα σου εν ειρήνη...». Ακόμα τον διέκρινε υπερβολική έφεση για μελέτη. Ρίχτηκε με ζήλο στην μελέτη της Αγίας Γραφής και των Πατέρων εκ των οποίων τον πρώτο λόγο είχαν οι νηπτικοί πατέρες, Ησύχιος ο πρεσβύτερος, Ισαάκ ο Σύρος, Γρηγόριος ο Παλαμάς κ.α. Προσφιλές του ανάγνωσμα ήταν και η Φιλοκαλία.

Οξύνους και φιλομαθής καθώς ήτο, επιδόθηκε στην εκμάθηση της Ρωσικής Γλώσσας μόνος του. Σε λίγο χρονικό διάστημα κατόρθωσε να ομιλεί και να γράφει τα Ρωσικά.

Εκτός από την μελέτη, τον π. Καλλίνικο τον γοήτευσε πολύ η μοναξιά και η ησυχία. Κάποιες φορές έπρεπε να πάνε στη Δάφνη για τα χρειώδη. Η μετάβαση γινόταν με βάρκα. Όμως εκείνος προτιμούσε την πολύωρη κοπιαστική πεζοπορία για να αποφεύγει τις πολυλογίες στη βάρκα.

Ενώ τα βήματά του αντηχούσαν στις ρεματιές και στα διάσελα, προσευχόταν αδιάλειπτα.

Άλλοτε πάλι, ατενίζοντας την μαγευτική αγιορείτικη φύση, την πλατιά έκταση του Αιγαίου, ύψωνε τα χέρια του για να δοξάσει Εκείνον που «τα πάντα εν σοφία εποίησεν».

Το πνεύμα της εγκρατείας κυριαρχούσε καθημερινά. Ο ίδιος και οι υποτακτικοί του ζούσαν με λιτότητα. Με ένα τενεκέ λάδι περνούσαν όλη τη χρονιά για το φαγητό και τα καντήλια. Το Σαββατοκύριακο έριχνε στο φαγητό ένα ρακοπότηρο λάδι. Κάποτε που επρόκειτο να γίνει μια αγρυπνία, τον ρώτησαν οι πατέρες αν τους επέτρεπε να πιουν καφέ. Αν είναι να κάνουμε αγρυπνίες με φάρμακα, καλύτερα να πάμε να κοιμηθούμε, ήταν η απάντησή του.

Η απλότητα και η ταπείνωση ξεχώριζαν από την πρώτη ματιά. Απέφευγε με κάθε τρόπο την προβολή και την κενοδοξία. Την ημέρα που κοινωνούσε κλεινόταν στο κελλί του μέχρι το βράδυ.

Από τα 55 χρόνια της ασκητικής βιωτής του τα 45 ήταν έγκλειστος στο κελλί του και σε μια μικρή περιοχή γύρω από αυτό. Σ’ αυτόν τον περιορισμένο χώρο έζησε 45 χρόνια! Όταν παρουσιαζόταν σοβαρή ανάγκη ύψωνε σ’ ένα μακρύ κοντάρι ένα πανί σαν σημαία. Το έβλεπαν οι μοναχοί και προσέτρεχαν.

Η ηρωική αυτή απόφαση συνδυάστηκε με ολοκληρωτική αφοσίωση στη θεωρητική ζωή της νήψεως και της νοεράς προσευχής.

Αξίζει εν προκειμένω να σημειώσουμε ότι ο μεταξοσκώληκας δεν κάνει το μετάξι αν δεν γίνει έγκλειστος στο κουκούλι του.

Στη υψηλή αυτή πνευματική κατάσταση που λίγοι αξιώνονται να φθάσουν, ο πρακτικός βίος υποχωρεί. Η πράξη δίνει θέση στη θεωρία και οι εργασίες, τα διακονήματα και τα εργόχειρα φεύγουν. Ο αββάς Ισαάκ ο Σύρος μακαρίζει όσους έφθασαν σ’ αυτή την κατάσταση.«Μακάριος, (γράφει ο άγιος πατήρ) ο μένων εν τη ησυχία και μη θορυβούμενος εν τω πλήθει των έργων αυτού, αλλά πάσας τας σωματικάς πράξεις μεταστρεψας εις τον κόπον της προσευχής.» (Ασκητικός Λόγος ΚΓ΄)

Απασχολήσεις με επίγεια ζητήματα, με υποθέσεις του κόσμου, δεν είχαν καμία θέση σ’ αυτόν που ασπάστηκε τη νηψι και την αδιάλειπτη προσευχή.

«Μη τοίνυν, προτρέπει ο Όσιος Νείλος, ο ερημίτης, το της αρετής καθαρόν ταις των κοσμικών πραγμάτων εννοίαις επιθολούσθω, μηδέ το της θεωρίας ειλικρινές σωματικαίς επιταραττέσθω φροντίσιν».

Ουδέποτε άνοιξε το στόμα του να ρωτήσει, ούτε συμβατικά, τους πολυάριθμους επισκέπτες του, «τι νέα από τον κόσμο;». Κάθε φιλοπερίεργη διάθεση και

αργολογία έπρεπε να καταπνιγεί και αν ακόμα χανόταν ο κόσμος, ο αγωνιζόμενος δεν έπρεπε να αποσπάσει τον νου του από την πνευματική θεωρία, αναθέτοντας τα πάντα στον προνοητή Θεό.

Η αρετή και η φήμη του ησυχαστού Καλλίνικου οδήγησαν τα βήματα μιας μεγάλης προσωπικότητας της εποχής, τον Σπυρίδωνα Μενάγια, μετέπειτα π. Γεράσιμο, αριστοκράτη, πλούσιο, διάσημο χημικό, πτυχιούχο του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης, να εγκαταλείψει τον κόσμο και να γίνει υποτακτικός (1920). Από τους πολλούς που τον επλησίασαν μεταξύ αυτών ήταν και ο περιβόητος Ιωσήφ ο Σπηλαιώτης [πλέον όσιος Ιωσήφ]. Ολίγοι όμως έγιναν δεκτοί ως υποτακτικοί.

Η φήμη του ως διακριτικού και φωτισμένου γέροντος προσείλκυε κοντά του πλήθος ανθρώπων που ζητούσαν μια φωτισμένη απάντηση για τα προβλήματά τους.

Υποτακτικοί, γέροντες, ερημίτες, κοινοβιάτες, κοσμικοί, νομικοί, στρατιωτικοί, αστυνομικοί, Έλληνες, Ρώσοι, όλο το Άγιον Όρος απευθυνόταν στον έγκλειστο ησυχαστή των Κατουνακίων, να πάρουν την ευχή του, να ακούσουν τις σοφές νουθεσίες του. Πάμπολλα ήταν και τα γράμματα που λάβαινε από όσους δεν μπορούσαν να τον επισκεφτούν.

Το άκτιστο φως που ελάχιστοι αξιώθηκαν να αντικρίσουν, το φως αυτό που καταύγασε τον Μωυσή, τους τρεις μαθητές στο Όρος Θαβώρ, τον Παύλο πορευόμενο προς τη Δαμασκό, τον Συμεών το Νέο Θεολόγο, τον Ά. Γρηγόριο τον Παλαμά και πολλούς πατέρες, αξιώθηκε και ο γέρων Καλλίνικος.

Αυτόπταιμάρτυρες διηγούνται πως είδαν να λάμπει η μορφή του για τον θεοφόρο και φωτοφόρο γέροντα Καλλίνικο ταιριάζοντας τα λόγια του Αγ. Συμεών Ν. Θεολόγου. «Μεταλαμβάνω του φωτός, μετέχω και της δόξης και λάμπει μου το πρόσωπο ως και του ποθητού μου και άπαντα τα μέλη μου γίνονται φωτοφόρα. Ωραίων ωραιότερος τότε αποτελούμαι».

Ο γνωστός υμνογράφος π. Γεράσιμος Μικραγιαννίτης, που είχε τον γέροντα Καλλίνικο πνευματικό σύμβουλο, διηγήθηκε πως τον είδε να λάμπει ολόκληρος από κάποιο φως άλλου κόσμου και να εκπέμπει άρρητη ευωδία.

Στον φωτισμένο αυτόν ασκητή, δεν μπορούσαν να διαφύγουν ψευδοδιδασκαλίες, πλάνες, αιρέσεις και καινοτομίες.

Το 1913 εμφανίστηκε στο Άγιο Όρος, μεταξύ των Ρώσων μοναχών η πλάνη των ονοματολατρών η οποία διέλαθε απ’ όλους. (Γαβριήλ Διονυσιάτου, Λαυσαικόν Αγίου Όρους, εν Βόλω 1953, σελ.32). Έμεινε μόνος ανταγωνιστής ο γέρων Καλλίνικος. Ο Τσάρος και ο Πατριάρχης συνεχάρησαν και του έστειλαν παράσημα. Δυο απ’ αυτά σώζονται στον Άγ. Γεράσιμο.

Η μορφή του ησυχαστού Καλλινίκου αποτελούσε για τον Άθωνα ξεχωριστή ευλογία Θεού. Ένας πύρινος στύλος υψωνόταν στην έρημη εκείνη χαράδρα των Κατουνακίων πλάι στη θάλασσα, για να σκορπίζει φως σ’ όσους πλέουν στη θάλασσα του βίου. Πρόσωπα εξέχοντα, αποκαλύπτονταν μπροστά στο πνευματικό

του μεγαλείο. Ο Ρώσος ασκητής παπα Παρθένιος, πρώην στρατηγός του τσαρικού στρατού, και οι ιερομόναχος Θεοδόσιος πρώην πρύτανης Ρωσικού Πανεπιστημίου, τον τιμούσαν ιδιαίτερα και τον επισκέπτονταν συχνά.

Ο Λαυριώτης λόγιος μοναχός π. Αθανάσιος, περίφημος γιατρός, διάσημος και πολυγραφότατος συμβουλευόταν τον π. Καλλίνικο.

Όταν ο βασιλεύς Κωνσταντίνος ο Α΄ γοητευμένος από τα έργα του επιφανούς λογοτέχνη Αλεξάνδρου Μωραιτίδη, απεφάσισε να τον παρασημοφορήσει, τότε ο ευσεβής λογοτέχνης εστράφη προς τον γέροντα Καλλίνικο και μόνο όταν ο π. Καλλίνικος συμφώνησε, δέχθηκε το βασιλικό παράσημο.

Το 1913 στο Ρωσικό θρησκευτικό περιοδικό «Ο Χριστιανός» (αρθ. 11) δημοσιεύτηκαν εντυπώσεις από το Άγ. Όρος από τον Ρώσο π. Παντελεήμονα, καθηγητή στη θεολογική Ακαδημία του Αγ. Σεργίου (πλησίον της Μόσχας) που το 1912 επί έξι μήνες είχε περιηγηθεί στο Άγ. Όρος. Εκεί ο Ρώσος καθηγητής κάνει μνεία για τον π. Καλλίνικο. «Γνώρισα και κάποιον άλλον ασκητή που κατά τρόπο θαυμαστό συνενώνει πνευματική εμπειρία και περίσκεψη με σπάνια αγάπη και προσήνεια προς τους ανθρώπους. Τον πνευματικό του πλούτο τον σκορπίζει με πολλή αγάπη και προς τους Ρώσους μοναχούς που του ζητούν λόγους παρηγορίας και διδασκαλίας. Όχι απλώς μοναχοί αλλά και Αρχιερείς Ρώσοι έτρεχαν προς τον π. Καλλίνικο.

Ο Τρίκης και Σταγών Διονύσιος γράφει γι’ αυτόν: «Βλέποντάς τον έδινε την εντύπωση ότι ήταν πνευματέμφορος και ότι η χάρις του Θεού επαναπαυόταν σ’ αυτόν. Έβλεπες μια μορφή οσιακή, επιβλητική, αγία. Ήταν ολοκληρωμένος πνευματικός άνθρωπος μετρημένος και σοβαρός στους λόγους του με διαυγή σκέψη. Είναι πραγματικός ασκητής της ερήμου πολίτης και εν σώματι άγγελος».

Ο Καλλίνικος θεωρείται μεγάλη αναλαμπή του Ησυχασμού. Έφθασε ύψη θεωρίας και ηξιώθει θείων ελλάμψεων κατά την άσκηση της νοεράς προσευχής, γράφει ο Έραστος μοναχός. (Δυο σύγχρονοι Άγιοι, Αθήνα 1961 σελ. 48)

7 Αυγούστου 1930 έμελλε ο έγκλειστος ησυχαστής της ερήμου των Κατουνακίων να αναχωρήσει για τα «σκηνώματα του Κυρίου τα αγαπητά».

Οι τελευταίες ώρες της ζωής του ήταν κατ’ εξοχήν οσιακές, άξιο επιστέγασμα του αγγελικού του βίου. Προαισθανόμενος το τέλος του, λέει στον υποτακτικό του «πήγαινε παιδί μου να ετοιμάσεις την εκκλησία. Ήρθαν οι όσιοι πατέρες και επί 10 λεπτά της ώρας πριν ξεψυχήσει ενατένιζε με θάμβος τις άγιες μορφές που τον καλωσόριζαν. Τότε ακούστηκε να ψελλίζει ήρεμα. «Σ’ ευχαριστώ Θεέ μου που πεθαίνω Ορθόδοξος. Δεν έκανα τίποτα στη ζωή μου» και ξεψύχησε ήρεμα, ταπεινά, οσιακά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

– Αρχιμ. Χερουβείμ, «Καλλίνικος ο ησυχαστής» Ωρωπός Αττικής 2006 Βασικό

βοήθημα
– Έραστος μοναχός «Δυο σύγχρονοι Άγιοι» Αθήνα 1961
– Μάξιμος ο Αγιοβασιλειάτης «Καταγγελία Αγιορειτών Πατέρων» Άγ. Όρος 1997
– Αθωική Ηχώ 1924
– Γαβριήλ Διονυσιάτου «Λαυσαικόν» εν Βόλω 1953
– Δαμασκηνός μοναχός Αγιοβασιλειάτης – περιοδικό «Άγ. Αγαθάγγελος ο Εσφιγμενίτης» τ. 74 1982
– Αρχιμ. Ιουστίνος Πόποβιτς. «Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενισμός» Αθήνα 1974

7 Αυγούστου 1930 εκοιμήθη οσιακώς ο γέροντας Καλλίνικος ο Ησυχαστὴς

Ο Γέρων Καλλίνικος ο Αγιορείτης ανήκει στις μεγάλες μορφές του Αγιορειτικοῦ Μοναχισμού.
Ο Κωνσταντίνος Θειάσπρης – αυτό ήταν το κοσμικό του όνομα – γεννήθηκε στην Αθήνα το 1853 από ευσεβείς γονείς που προήρχοντο από Καπεταναίους του 1821.
Ήταν ζωηρό και έξυπνο παιδί. Παράλληλα με τα μαθήματά του, μελέτησε και διάφορα Χριστιανικά βιβλία, από τα οποία γνώρισε την θαυμαστή ζωή των ασκητών.
Το 1875, σε ηλικία 22 ετών, ήλθε στη συνοδεία του εναρέτου Γέροντος Δανιήλ, στα Κατουνάκια του Αγίου Όρους.
Ο γ. Δανιήλ, σαν αντίκρυσε τον Αθηναίο νεαρό, είχε αμφιβολίες αν θα μπορούσε να ζήσει την βαριά καλογερική ζωή.
Όμως γρήγορα άλλαξε γνώμη και τον έκειρε μοναχό με το όνομα Καλλίνικος.
Ο π. Καλλίνικος είχε ζήλο για την καλογερική ζωή και βαθιά έφεση για μάθηση γι’αυτό και μελετούσε διάφορα Πατερικά βιβλία.
Σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα μπορούσε να ομιλεί και να γράφει την Ρωσική γλώσσα, αυτοδίδακτος.
Για την εν γένει συμπαράσταση στους Ρώσους μοναχούς, ο Τσάρος της Ρωσίας του απένειμε παράσημα.
Με την σύμφωνη γνώμη του Γέροντά του Δανιὴλ, αποφασίζει να ζήσει έγκλειστος.
Να ζήσει δηλαδή στο κελλί του και σε μία μικρή περιοχή γύρω από αυτό, 45 χρόνια!
Η ηρωϊκή αυτή απόφαση συνδυάστηκε με ολοκληρωτική παράδοση στην πρόνοια του Θεού, με αδιάλειπτη προσευχή και νηστεία.
Δεν είναι βέβαια η ζωή αυτή για όλους, αλλά «οἷς δέδοται».
Ο μεταξοσκώληκας δημιουργεί το μετάξι του, αφού γίνει έγκλειστος στο κουκούλι του (π. Χερουβείμ).
Ο Τρίκκης και Σταγών Διονύσιος γράφει γι’ αυτόν: «Έβλεπες μία μορφή οσιακή, επιβλητική, αγία». Η φήμη του προσείλκυε κοντά του πλήθος ανθρώπων, για να

ακούσουν μια φωτισμένη απάντηση στα προβλήματά τους.
Ὑποτακτικοί, Γέροντες, ερημίτες, κοινοβιάτες, κοσμικοί, νομικοί, στρατιωτικοί, καθηγητές Πανεπιστημίου, πρυτάνεις, Έλληνες, Ρώσοι καὶ γενικῶς ἄνθρωποι πάσης ηλικίας, κοινωνικής τάξεως και μορφώσεως, προσέτρεχαν στον φωτισμένο ησυχαστὴ των Κατουνακίων, για να τον συμβουλευτούν για τα προβλήματά τους. Μεταξὺ αυτών ήταν ο Ιωσήφ ο Σπηλαιώτης, ο π. Γεράσιμος Μενάγιας, κ.α.

Αξιώθηκε και αυτός μεταξὺ άλλων ελαχίστων μεγάλων Πατέρων της θέας του άκτίστου φωτός. «Με την άσκηση της νοεράς προσευχής, ηξιώθη θείων ελλάψεων», γράφει ο Έραστος Μοναχός. («Δύο Σύγχρονοι Άγιοι», Αθήνα 1963). Στις 7 Αυγούστου 1930 έμελε ο έγκλειστος ησυχαστὴς της ερήμου των Κατουνακίων π. Καλλίνικος να αναχωρήσει για «τα σκηνώματα Κυρίου τα αγαπητά». Αφού προειδοποίησε για το τέλος του τον υποτακτικό του, του είπε να υπάγει να ετοιμάσει την εκκλησία.

Επί δέκα λεπτά πριν ξεψυχήσει ενατένιζε άγιες μορφὲς που ήλθαν να τον συνοδεύσουν τιμητικά στην αναχώρησή του.

Τότε ακούστηκε να ψελλίζει ήρεμα: «Σε ευχαριστώ Θεέ μου που πεθαίνω Ορθόδοξος» (π. Χερουβείμ).

Πηγές: fdathanasiou.wordpress.com– orthodoxia-ellhnismos.gr – ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ